

pís. ab.	aG	C%	aL	L%	G+	G,L %	a G,L %	al	I%	aS	S%	spolu
a	17	34	17	34	6	12	40	80	7	3	6	50
b	3	3,3	3	3,3	4	4,4	10	11,1	17	63	70	90
c	2	6,5	3	9,7	0	0	5	16,1	8	18	58,1	31
č	0	0	0	0	0	0	0	0	4	28	87,5	32
d	9	6	20	13,2	9	6	38	25,2	8	105	69,5	151
dž	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	50	2
e	10	34,5	10	34,5	3	10,3	23	79,3	6	0	0	29
f	6	12,8	11	23,4	3	6,4	20	42,6	19	8	17	47
g	4	14,8	9	33,3	1	3,7	14	51,8	9	4	14,8	27
h	9	9,3	3	3,1	1	1,0	13	13,4	6	78	80,4	97
ch	4	11,4	1	2,9	0	0	5	14,3	1	29	82,9	35
i	1	3,0	21	63,6	2	6,1	24	72,7	2	7	21,2	33
j	0	0	1	3,25	1	3,25	2	6,5	4	25	80,6	31
k	10	5,7	38	21,7	7	4	55	31,4	35	85	48,6	175
l	5	6,7	9	12	6	8	20	26,7	10	45	60	75
m	8	6,1	15	11,3	14	10,6	37	28,0	23	72	54,6	132
n	3	1,6	7	3,4	6	3,0	16	8,0	4	183	90,0	203
o	3	1,5	12	6,1	5	2,5	20	10,1	6	171	86,8	197

Najväčší počet lexikálnych prevzatí v sledovanej vzorke vidíme pri písmenách – vokáloch [a] (80 %), [e] (79,3 %), [i] (72,7 %) a konsonantoch [f] (42,6 %) a [g] (51,8 %). Má to svoje príčiny, tento stav v lexikálnych prevzatíach je výsledkom viacerých (niekedy i protichodných) hláskoslovných zmien, ktoré prebiehali v našom jazyku. Pri sledovaní vokálov [a], [e], [i] treba

vziať do úvahy aj stav pri fonéme [j], kde je podiel lexikálnych prevzatí z cudzích jazykov nízky (6,5 % z klasických jazykov a 12,9 % z ostatných cudzích jazykov). Stav pri vokáloch [a], [e] zapríčinilo jotovanie, začiatkové *a, *ě, *e, *ę priberali j:

*a	*ě	*e	*ę
j-agne	j-ěxaľ	j-esenľ	j-ędro
j-abľsko	j-ěť	j-eľenľ	j-ęzyk

Pri i jotácia neprebehla – iti, iskati, inäče.

Zmena začiatkového psl. *j > i sa v našej štatistike prejavuje v mierne nižšom podiele prevzatí pri samohláske [i] oproti vokálom [a], [e].

*jъ > i
jъgъla > ihla
jъskra > iskra

(Príklady sme vybrali z Dotazníka OLA [1965] Pribeh zmeny začiatkového *ě v jednotlivých slovanských jazykoch zachytáva prvý zväzok foneticko-gramatickej série, ktorý je celý venovaný reflexom za *ě v rôznych pozíciách.)

Počet lexikálnych prevzatí pri konsonantoch [f], [g] je takisto ovplyvnený dávnymi zmenami v jazyku. V 12. stor. prebiehala v starej slovenčine zmena g > γ, v 13.–14. stor. zmena g > h. „Stará slovenčina veľaru g zdedila z praslovančiny. V ranej fáze svojho vývinu ju v konsonantickom systéme ešte mala (...) Zmena g > γ > h nebola v slovenčine dôsledná. Nevykonala sa v skupine zg na hranici morfém, na konci slov a tvarov. Prítomnosť razenej veľary g v tejto skupine umožnila totiž preniknúť novému g a prostredníctvom cudzích slov sa v ňom natrvalo ustáliť“ (Krajčovič, 1981, s. 72). Týmto možno vysvetliť vyše 80 % lexikálnych prevzatí z cudzích jazykov v písmene g; vyše 50 % pritom predstavujú prevzatia z latinčiny a z gréčtiny.

Posledný prípad, keď LP dosahujú mimoriadny počet – vyše 40 % – je fonéma [f], ktorú stará slovenčina pôvodne vo svojom fonologickom systéme nemala. „Spoluhláska f v prevzatých slovách sa v tomto čase nahrádzala domácimi spoluhláskami blízkych vlastností (porov. *Šěvo* od *Šěvan*, a to z lat. *Stephanus*, t. j. *Stefanus*). ...Fonéma f sa dnes v slovenčine vyskytuje najmä v prevzatých slovách“ (Krajčovič, 1981, s. 74, 75).

Väčší podiel slov domáceho pôvodu zaznamenávame najmä pri písmenách, v ktorých sa vyskytujú domáce predpony. Uvedieme niekoľko príkladov (materiál je značne rozsiahly): **bez-** (bezbolestný, bezdný), **do-** (dobyvačný, dodávateľský), **na-** (nabídiť sa, nabrúsiť), **nad-** (nadhľavnik, nadložný, nadnesenosť), **ob-** (obhliadať, oblamovať) **o-** (ochládzať, ochucovať), **pod-** (podberák, podchod), **pre-** (prebehnúť sa, prebúrat), **pri-** (pričapiť, prideliť, prihlasovať), **u-** (uberať sa, uzavieriť), **v-** (vbehnúť, vhadzovať), **vy-** (vybaliť,